ב וְהַרַמְב״ם פָּרַק ד׳ מֵהִלְכוֹת תְּפִלָּה (ה״ז).
ג שַׁבָּת ט׳ (ע״ב) וְשָׁם בְּתוֹסָפוֹת (ד״ה ר״ת וריתוא). ד סְמַ״ק (מצוה יא בהגהה קכד).
ה רַבֵּנוּ יְרֵחֶם נָתִיב (ט״ו) [ט״ז] (ח״ו).
ו כָּל בּוֹ (ס״ י״א) בְּשֵׁם (הָרִי״ף) וְהָרַבֵּנוּ פָּרָץ]. ז תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן (שם).
ט רַמַ״ם פָּרַק ה׳ מֵהִלְכוֹת תְּפִלָּה (ה״ה). י שָׁם.
א בְּרָכוֹת כ״ג (ע״א).
ב מֵימוֹנִי שָׁם (פ״ד ה״י).

ב וְאִם לֹא כִּסָּה אֶת לִבּוֹ אוֹ שֶׁנֶּאֱנַס וְאֵין לוֹ בְּמַה יִתְכַּסֶּה, (ג) * הוֹאִיל וְכִסָּה עֶרְוָתוֹ וְהִתְפַּלֵּל, * יָצָא:
ב (ד) * צָרִיךְ (ה) לֶאֱזֹר אֵזוֹר בִּשְׁעַת הַתְּפִלָּה אֲפִלּוּ יֵשׁ לוֹ (ה) אַבְנֵט שֶׁאֵין לִבּוֹ רוֹאֶה אֶת הָעֶרְוָה, (ו) מִשּׁוּם
'הִכּוֹן'. אֲבָל (ז) שְׁאָר בְּרָכוֹת מֻתָּר לְבָרֵךְ בִּלֹא חֲגוֹרָה, מֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ לוֹ (ג) [ב] (ח) מְכַנְסַיִם. הַגָּהָה: וְאֵין לִבּוֹ רוֹאֶה
אֶת הָעֶרְוָה (ר״ן פרק קמא דשבת (ד. ד״ה ומסת) והרא״ש פרק הרואה (סי׳ יג) והגהות מיימוני פרק ה׳ מהלכות תפלה (פוסק ח)): ג הֵיכִי שֶׁיֵּשׁ
אוֹמְרִים שֶׁאָסוּר לְהוֹצִיא אַזְכָּרָה מִפִּיו בְּרֹאשׁ מְגִלָּה. * יְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁיֵּשׁ לְמְחוֹת שֶׁלֹּא לִיכָּנֵס בְּבֵית הַכְּנֶסֶת
(ט) בְּגִלּוּי (ג) [ג] הָרֹאשׁ: ד זְכוּבָעִים (קאפּילי״ה בלע״ז) הַקְּלוּעִים מִקַּשׁ חֲשִׁיבָא כְּסוּי, אֲבָל הַנֶּחָת יָד עַל הָרֹאשׁ
(י) לֹא חֲשִׁיבָא (ד) כְּסוּי. ח וְאִם אַחַר מֵנִיחַ יָדוֹ עַל רֹאשׁוֹ שֶׁל זֶה, מַשְׁמַע דַּחֲשִׁיבָא כְּסוּי: ה ט לֹא יַעֲמֹד
(יא) בַּאֲפֻנָּדְתּוֹ (טאסקי״ה בלע״ז) וְלֹא בְּרֹאשׁ (יב) וְלֹא בְּרַגְלַיִם (יג) מְגֻלֶּה, וְלֹא בְּרַגְלַיִם אִם דֶּרֶךְ אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם שֶׁלֹּא
יַעֲמְדוּ לִפְנֵי הַגְּדוֹלִים אֶלָּא בִּבְתֵּי רַגְלַיִם: ו דֶּרֶךְ הַחֲכָמִים וְתַלְמִידֵיהֶם שֶׁלֹּא יִתְפַּלְּלוּ אֶלָּא כְּשֶׁהֵם עֲטוּפִים. הַגָּהָה:
ג]וּבְעֵת זַעַם יֵשׁ לַחֲבֹק הַיְדַיִם בִּשְׁעַת הַתְּפִלָּה כְּעֵבְדָּא קַמֵּה מָארֵהּ, וּבְעֵת שָׁלוֹם יֵשׁ לְהִתְקַשֵּׁט בִּבְגָדִים נָאִים לְהִתְפַּלֵּל (טור):

צב הַנִּצְרָךְ לִנְקָבָיו, וְדִין רְחִיצָה לִתְפִלָּה, וְשִׁאָר הֲכָנוֹת לִתְפִלָּה. וּבוֹ י׳ סְעִיפִים:

א * אהָיָה צָרִיךְ לִנְקָבָיו (א) אַל יִתְפַּלֵּל, בוְאִם הִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ תּוֹעֵבָה

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ב [ב] מְכַנְסַיִם. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן ע״ד (סק״א) מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם. וְגַם מִבְּאֵר שָׁם שֶׁיֵּשׁ לְזַהֵר כְּשֶׁהַמְּכַנְסַיִם אֵינָם עַל חֲלוּקּוֹ שֶׁהוּא עָרֹם רַק הַמְּכַנְסַיִם עַל גּוּפּוֹ, עַיֵּן שָׁם מִדְּבָרֵי הָאֲחרוֹנִים שׁוֹר בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן א׳ (ס״ק נא): ג [ג] הָרֹאשׁ. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן בְּשֻׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק ג׳ (סי׳ ה) שֶׁר גְּדוֹל שָׁבָא לְבֵית הַכְּנֶסֶת אַף עַל פִּי שֶׁמַּעֲכִּר הַדִּין יָכוֹל לְהַסְתִּיר הַכּוֹבַע מֵעַל רֹאשׁוֹ דְּאֵין אִסּוּר כָּל כָּךְ כִּי אִם מִדַּת חֲסִידוּת, מִכָּל מָקוֹם אִם יָכוֹל לְהִתְנַצֵּל לִפְנֵיהֶם אוֹלַי יִתְפַּיְּסוּ מִמֶּנּוּ זְכוּר לְטוֹב. עַיֵּן שָׁם:

ד (ז) כְּסוּי. הַשַּׁעַם דְּהָרֹאשׁ וְהַיַּד חַד גּוּפָא אֵינָן וְאֵין הַגּוּף יָכוֹל לְכַסּוֹת אֶת עַצְמוֹ. וְכָתַב הַב״ח (ס״ק) מִיהוּ נוֹהֲגִים לְהַמְשִׁיךְ הַבַּיִת יָד שֶׁל הַבֶּגֶד עַל הַיָּד וּמְכַסֶּה בּוֹ רֹאשׁוֹ וְשָׁפִיר הָוֵי כְּסוּי, עַיֵּן שָׁם: ה (ה) בַּאֲפֻנָּדְתּוֹ כוּ׳. מִינְץ מִינְץ ל״ח תֵּקֶן שֶׁלֹּא לִכְנֹס בְּמִנְעָלִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת עַיֵּן שָׁם. אֵין לְהִתְפַּלֵּל בְּבָתֵּי שׁוֹקִים שֶׁל פִּשְׁתָּן, דְּגַנַּאי הוּא לַעֲמֹד לִפְנֵי גְּדוֹלִים

בְּאֵר הַגּוֹלָה

א * הוֹאִיל וְכִסָּה עֶרְוָתוֹ. נִרְאֶה דְּקָאֵי עַל מַה דְּמִיירֵי בְּרֵישׁ הַסָּעִיף שֶׁהָיְתָה הַשַּׁלִּית חֲגוֹרָה עַל מְתְנָיו דְּאֵין לִבּוֹ רוֹאֶה אֶת הָעֶרְוָה גַּם כֵּן, אֲבָל אִם לִבּוֹ רוֹאֶה אֶת הָעֶרְוָה בְּגוּן שֶׁהָיָה לְבוּשׁ חָלוּק בִּלֹא מִכְנְסַיִם, אַף דְּהוּא רַק מִדְּרַבָּנָן כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים בְּסִימָן ע״ד (מש״ז סק״א), מִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל וְכֵן מוּכָח מִדָּרְכָּן שֶׁל מְהַדְּרִים שֶׁצָּרִיכִין לְיַזְהֵר בְּעֵת תְּפִלָּה וְקִרְיַאת שְׁמַע, וְעַיֵּן בְּחַיֵּי אָדָם (ח״א) בְּכְלָל ג׳ דִּין ל״ג, וְצָרִיךְ עִיּוּן לְמַעֲשָׂה:

* יָצָא. עַיֵּן בְּהָרַמְב״ם (פ״ד ה״ז) דְּמִסְתַּם וּלְכָתְחִלָּה לֹא יַעֲשֶׂה, וְנִדְחָקוּ בְּבַאוּרוֹ, וְנִרְאֶה לִי דְּהִשְׁמִיעֲנוּ לְמִי שֶׁנֶּאֱנַס וְאֵין לוֹ בְּמָה לְכַסּוֹת, דְּלִכְתְּחִלָּה מוּטָב שֶׁלֹּא יִתְפַּלֵּל כְּלָל, אַחַר כָּךְ מָצָאתִי זֶה בְּמַאֲמַר מָרְדְּכִי (סק״א). וְנִרְאֶה דְּרַךְ כְּמִי שֶׁנֶּאֱנַס מִתִּירִין בְּקְרִיאַת שְׁמַע מִמְּתְנָיו וּלְמַעְלָה עֲרוּם בְּסוֹף סִימָן ע״ד (ס״ו), אֲבָל בְּלֹאו הָכִי לֹא. וְכֵן מָצָאתִי בְּסֵפֶר חִבּוּרֵאת שׁוֹר בְּסִימָן א׳ סָעִיף קָטָן ע״א עַיֵּן שָׁם:

ב * צָרִיךְ וְכוּ׳. עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ד) וְהוּא מִבַּ״ח (ס״ד). וּתְמוּהִין דִּבְרֵי הַבַּ״ח דְּמִשְׁמַע מִינַּיהּ דְּלִכְתְּחִלָּה הַחוֹלְקִין עַל רַשְׁ״י (הור״ד כה: תוד״ה והרי) וְרַבֵּנוּ שִׁמְעָיָה גַּם בְּדִיעֲבַד חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל, וְזֶה אֵינוֹ דְּלֹא חָמִירָא זָה מִלֹּא כִּסָּה אֶת לִבּוֹ וְהוּא עָרוֹם מִמְּתְנָיו וּלְמַעְלָה דִּבְוַדַּאי אֵין בּוֹ מִשּׁוּם 'הִכּוֹן', וַאֲפִלּוּ הָכִי אֵינוֹ חוֹזֵר [מֵאַמַר מָרְדְּכִי (סק״ג)]. וְאוּלַי דִּכְוָנַת הַבַּ״ח דִּבְדִיעֲבַד יֵשׁ לִסְמֹךְ עַל רַשְׁ״י וְרַבֵּנוּ שִׁמְעָיָה גַּם לְעִנְיַן לִבּוֹ רוֹאֶה אֶת הָעֶרְוָה דְּאֵינוֹ חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל, וְצָרִיךְ עִיּוּן:

ג * וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁיֵּשׁ לְמְחוֹת וְכוּ׳. וּמַה שֶּׁכָּתוּב לְעֵיל סִימָן ב׳ (ס״ו) דַּאֲפִלּוּ בְּלִי אַזְכָּרָה וְשֶׁלֹּא בְּבֵית הַכְּנֶסֶת אָסוּר לֵילֵךְ, עַיֵּן בְּבֵאר הֵיטֵב (סק״ג), וְהַפְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״ג) תָּרַץ דְּלְעֵיל דַּוְקָא אַרְבַּע אַמּוֹת וְכָאן אָסוּר אֲפִלּוּ פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת. וְעַיֵּן לְעֵיל (סי׳ ב) שֶׁכָּתַבְנוּ שָׁם (משנ״ב ס״ק יא) בְּשֵׁם הַטַּ״ז (סי׳ ח סק״ג) דִּבְזְמַנֵּנוּ אָסוּר בְּכָל מָקוֹם מִדִּינָא אֲפִלּוּ פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת:

א * הָיָה צָרִיךְ לִנְקָבָיו וְכוּ׳. וּשְׁלִישׁ צְבוּר שֶׁהוּא צָרִיךְ לִנְקָבָיו קֹדֶם חֲזָרַת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, אִם יָכוֹל לְהַעֲמִיד עַצְמוֹ עַד פָּרְקָהּ, כֵּיוָן דְּכְדִיעֲבַד תְּפִלָּתוֹ תְּפִלָּה וְיֵשׁ בָּזֶה מִשּׁוּם כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת, פְּשׁוּט דְּמֻתָּר לְסָמְכָהּ בָּזֶה עַל שִׁשָּׁת הָרִי״ף (יד). הַמַּיְקִיל לְכַתְּחִלָּה בְּשִׁעוּר פָּרְסָה, וְנִרְאֶה דְּאַף הַמַּחְמִירִין מוֹדִין כָּאן מִפְּנֵי כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת. אֲבָל אִם אֵין יָכוֹל לְהַעֲמִיד עַצְמוֹ בְּשִׁעוּר פָּרְסָה דִּלְכוֹלֵי עָלְמָא תְּפִלָּתוֹ תּוֹעֵבָה מַהוּ, וְאֵין לְהָבִיא רְאָיָה לְהָקֵל מִמַּה דְּהִסְכִּים הַמְּגַן אַבְרָהָם (סק״ב) דְּאִם נִתְעַוֵּר לוֹ תַּאֲוָה בְּצִבּוּר בְּאֶמְצַע הַתְּפִלָּה עַד דְּאִית בֵּיהּ מִשּׁוּם 'בַּל תַּשְׁקִיעוּ', דְּאִף עַל פִּי כֵן מֻתָּר לוֹ לִגְמֹר הַתְּפִלָּה

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(ג) הוֹאִיל וְכוּ׳. רְצוֹנוֹ לוֹמַר אֲפִלּוּ (ו) הָיָה מְמַתְּנָיו וּלְמַעְלָה עָרֹם, יָצָא:
ב (ד) צָרִיךְ. וּבְדִיעֲבַד (ב) אִם הִתְפַּלֵּל בִּלֹא אֵזוֹר, יָצָא. (ג) אוַיֵּשׁ אוֹמְרִים עוֹד דְּדַוְקָא מִי שֶׁרָגִיל כָּל הַיּוֹם בַּחֲגוֹרָה, אֲבָל מִי שֶׁהוֹלֵךְ כָּל הַיּוֹם בִּלֹא חֲגוֹרָה, גַּם בִּשְׁעַת תְּפִלָּה אֵין צָרִיךְ לַחֲגֹר. וּמִיהוּ מִדַּת חֲסִידוּת אַף בְּכָהֲאי גַּוְנָא [מֵאַתְּנַן גִּבּוֹרִים (אלף המגן סק״א)]: (ה) אַבְנֵט. רְצוֹנוֹ לוֹמַר אַבְנֵט שֶׁל מִכְנְסַיִם הַמַּפְסִיק בֵּין לִבּוֹ לָעֶרְוָה: (ו) מִשּׁוּם 'הִכּוֹן לִקְרַאת' וְגוֹ׳. אֵיתָא בְּזֹהַר וְאָתְחַנַּן (ח״ג רס״ו), מַאן דְּקָאֵים בִּצְלוֹתָא, בָּעֵי לְכַסְיָא רֵישֵׂיהּ וְעֵינוֹי בְּגִין דְּלָא יִסְתַּכֵּל בְּשָׁכִינְתָּא וְהַיְנוּ בְּטַלִּית שֶׁל מִצְוָה, וְכֵן נוֹהֲגִין בְּהַיּוֹם לְכַסּוֹת רֹאשׁ עַד עֵינַיִם בְּטַלִּית מִצְוָה בִּשְׁעַת תְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה. פְּרִי מְגַדִּים (מש״ז סק״א). מַאן דְּפָקַח עֵינוֹי בִּשְׁעַת צְלוֹתֵיהּ, מְקַדִּים עֲלֵיהּ מַלְאַךְ הַמָּוֶת כוּ׳. וְעַיֵּן בְּסִימָן צ״ה בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן ה׳: (ז) שְׁאָר בְּרָכוֹת. (ז) וְהוּא הַדִּין קְרִיאַת שְׁמַע, דְּלֹא שַׁיָּךְ 'הִכּוֹן לִקְרַאת אֱלֹקֶיךָ' כִּי אִם כְּשֶׁעוֹמֵד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ: (ח) מְכַנְסַיִם. וְהוּא הַדִּין אִם בְּגָדָיו מְגֹחָכִים (ה) דְּבוּקִים מַמָּשׁ עַל הַבָּשָׂר וּמַפְסִיקִים בֵּין לִבּוֹ לָעֶרְוָה: ג (ט) בְּגִלּוּי הָרֹאשׁ. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה ורש״ו): ד (י) לֹא חֲשִׁיבָא וְכוּ׳. דְּהָרֹאשׁ וְהַיָּד חַד גּוּף אֵינוֹן וְאֵין הַגּוּף יָכוֹל לְכַסּוֹת עַצְמוֹ. וְכָתַב הַבַּ״ח (ס״ה) מִיהוּ נוֹהֲגִין לְהַמְשִׁיךְ הַבַּיִת יָד שֶׁל הַבֶּגֶד עַל הַיָּד וּמְכַסֶּה בּוֹ רֹאשׁוֹ וְשָׁפִיר הָוֵי כְּסוּי: ה (יא) בַּאֲפֻנָּדְתּוֹ. הוּא אָזוֹר חָלוּל שֶׁמַּשְׁימִין בּוֹ מָעוֹת, וְאֵינָנוּ דֶּרֶךְ כְּבוֹד לַעֲמֹד כֵּן לִפְנֵי ה׳ יִתְבָּרַךְ. וְכֵן אֵין נָכוֹן לְהִתְפַּלֵּל בְּקַאפְּטָעִין וּבֶגֶד הַמִּתְחַתּוֹן אוֹ בְּשַׂלְאף רָאק [חַיֵּי אָדָם (ח״א כלל כב ס״ח)]: (יב) מְגֻלֶּה. וּבְזְמַנֵּנוּ צָרִיךְ לְהָשִׁים בְּעֵת הַתְּפִלָּה (ו) כּוֹבַע בְּרֹאשׁוֹ כְּדֶרֶךְ שֶׁהוֹלֵךְ בְּרְחוֹב, וְלֹא בְּכוֹבַע הַקָּטָן שֶׁתַּחַת הַכּוֹבַע, כִּי אֵין דֶּרֶךְ לַעֲמֹד כֵּן לִפְנֵי אֲנָשִׁים חֲשׁוּבִים, וְכָל שֶׁכֵּן שַׂלְאף מִין. אֵין לְהִתְפַּלֵּל בְּבָתֵּי שׁוֹקִים שֶׁל פִּשְׁתָּן לְבַד, דְּגַנַּאי הוּא לַעֲמֹד כֵּן לִפְנֵי גְּדוֹלִים, וּמִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁלּוֹבְשִׁין סַנְדָּל וְהָעָקֵב מְגֻלֶּה. גַּם אֵין לְלַבֵּשׁ בְּעֵת הַתְּפִלָּה בְּתֵּי יָדַיִם שֶׁקּוֹרִין הַעְנְטְשִׁ״ךְ כְּדֶרֶךְ עוֹבְרֵי דְּרָכִים, וְקוֹרֵא אֲנִי עֲלֵיהֶם (תהלים לו יב) 'אַל תְּבוֹאֵנִי רֶגֶל גַּאֲוָה וְיַד רְשָׁעִים אַל תְּנִדֵנִי' [בַּ״ח (ס״א)]. וּמַהֲחֵי אָדָם דִּלְעֵיל מַשְׁמַע דַּאֲפִילּוּ בְּבָתֵּי שׁוֹקִים שֶׁל צֶמֶר לְבַד גַּם כֵּן אֵין נָכוֹן, וְהַכֹּל תְּלוּי לְפִי מִנְהַג הַמְּקוֹמוֹת. הַר״מ מִינְץ (ס״ לח) תֵּקֵן שֶׁלֹּא לִכְנֹס לְבֵית הַכְּנֶסֶת בְּמִנְעָלִים אֲרֻכִּים וְהֵינוּ שְׁטִיוִיל, וְאִם דַּרְכּוֹ אוֹתוֹ הַמָּקוֹם לַעֲמֹד כָּךְ בִּפְנֵי גְּדוֹלִים מֻתָּר [פְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״ה)]: (יג) מְגֻפִּים. מִיהוּ אִם הַבֶּגֶד אָרֹךְ שָׁחוֹפֶה אֶת הָרַגְלַיִם, אוֹ בְּאַרְצוֹת הַחַמִּין מְאֹד שֶׁעוֹמְדִים שָׁם גַּם כֵּן בִּפְנֵי גְּדוֹלִים יָחֵף, (ו) אֵין לָחוּשׁ אֲפִלּוּ הַבְּגָדִים קְצָרִים וְנִרְאִין הָרַגְלַיִם:

א (א) אַל יִתְפַּלֵּל. דִּכְתִיב (עמוס ד יב) 'הִכּוֹן לִקְרַאת אֱלֹקֶיךָ יִשְׂרָאֵל', וּכְתִיב (קהלת ד יז) 'שְׁמֹר רַגְלֶיךָ כַּאֲשֶׁר תֵּלֵךְ אֶל בֵּית הָאֱלֹהִים' וְאָמְרוּ חֲזַ״ל (כג.) אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שְׁמֹר נִקְבֶיךָ בְּשָׁעָה שֶׁאַתָּה עוֹמֵד בִּתְפִלָּה לְפָנַי

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (ע) עַיֵּן בְּרַמַ״ם (פ״ד ה״ז) וּכְכָסֶף מִשְׁנֶה וּבַאוּר הַגְּרַ״א: ב (כ) בַּ״ח (ס״ד) וְאֵלֶיהָ רָבָה (סק״ב): (נ) כֵּן כָּתַב רַבֵּנוּ יְרֵחֶם (נתיב ג ח״ד) בְּשֵׁם יֵשׁ מִי שֶׁכָּתַב וְהוּבָא כֵּן בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה וגרסינן), וְצָרִיךְ עִיּוּן קָצָת עַל הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״א) שֶׁכָּתַב סְתָמָא

(ד) סְמַ״ק (מצוה יא בהגהה קכד) וְהוּבָא בְּבֵית יוֹסֵף (שם): (ס) דֶּרֶךְ הַחַיִּים (דברים שצריכים ליזהר בשעת התפילה ס״ד): ה (ו) חַיֵּי אָדָם (ח״א כלל כב ס״ח): (ו) שִׁירֵי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט סק״א):

לִיקּוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו״ע הרב (ס״ב) הביא זה בסתמא, ולא הביא שמידת חסידות להחמיר. **ב]** וכתב בשו״ע הרב (ס״ו) שיש מהחכמים שהיו עושין כן גם בעת שלום, ומכל מקום יש ליזהר שלא לחבוק אצבעותיו בעת שלום, כי בזה הוא מוריד דין על עצמו, אלא יניח ידיו זה על זה כפותין.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

(ב) * וְצָרִיךְ לַחֲזֹר (א) וּלְהִתְפַּלֵּל. וְהָנֵי מִילֵּי שֶׁאֵינוֹ יָכֹל לַעֲמֹד עַצְמוֹ שִׁעוּר (ג) הִלּוּךְ פַּרְסָה, אֲבָל אִם (ד) יָכוֹל לְהַעֲמִיד עַצְמוֹ * שִׁעוּר פַּרְסָה גיָצָא בְּדִיעֲבַד, (ה) * אֲבָל לְכַתְּחִלָּה לֹא (ג) יִתְפַּלֵּל עַד שֶׁיִּבְדֹּק עַצְמוֹ תְּחִלָּה יָפֶה. הַגָּה: וְכָל הַנִּצְרָךְ לִנְקָבָיו אָסוּר (ו) * אֲפִלּוּ בְּדִבְרֵי תּוֹרָה, כָּל זְמַן (ז) שֶׁגּוּפוֹ מְשֻׁקָּץ מִן הַנְּקָבִים (הגהות מיימוני פרק ד׳ מהלכות תפלה (אות ס)): **ב** * דאִם (ח) בְּאֶמְצַע תְּפִלָּתוֹ נִתְעוֹרֵר לוֹ תַּאֲוָה, * יַעֲמִיד עַצְמוֹ עַד שֶׁיִּגְמֹר וְלֹא יַפְסִיק. וְאִם (ט) בִּשְׁעַת קְרִיאַת שְׁמַע וּבִרְכוֹתֶיהָ נִתְעוֹרֵר, בֵּין לִקְטַנִּים בֵּין לִגְדוֹלִים, * קוֹרֵא כְּדַרְכּוֹ. הַגָּה: וְדַוְקָא

ג שָׁם בַּגְּמָרָא כְּגִרְסַת הָרַמְבַּ״ם (שם) וְהָרֹא״שׁ (פ״ג סי׳ כד) וְרַבֵּנוּ יוֹנָה (יד. ד״ה אבל). ד תְּשׁוּבוֹת הָרַשְׁבָּ״א (ח״א סי׳ קלא).

בְּאֵר הֵיטֵב

בְּבָתֵּי שׁוֹקַיִם שֶׁל פִּשְׁתָּן, וּמִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁלּוֹבְשִׁין סַנְדָּל וְהֶעָקֵב מְגֻלֶּה. גַּם אֵין לִלְבֹּשׁ בָּתֵּי יָדַיִם שֶׁקּוֹרִין הֶענְטְשֶׁ״ךְ כְּדֶרֶךְ עוֹבְרֵי דְרָכִים, וְקוֹרֵא אֲנִי עֲלֵיהֶם ׳אַל תְּבוֹאֵנִי רֶגֶל גַּאֲוָה וְיַד רְשָׁעִים אַל תְּנִדֵנִי׳ (תהלים לו יב). בַּ״ח (ס״א). מִיהוּ אִם הַבֶּגֶד אָרֹךְ שֶׁחוֹפֶה אֶת הָרַגְלַיִם, אוֹ בַּאֲרָצוֹת חַמִּין מְאֹד שֶׁעוֹמְדִים שָׁם גַּם כֵּן בִּפְנֵי גְּדוֹלִים יָחֵף, אֵין לָחוּשׁ אֲפִלּוּ בִּבְגָדָיו קְצָרִים. שְׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט סק״א) עַיֵּן שָׁם:

א (א) **וּלְהִתְפַּלֵּל.** וְדַוְקָא לִגְדוֹלִים אֲבָל לִקְטַנִּים אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א) מִמַּשְׁמָעוּת הַגְּמָרָא (כג.). וְכֵן כָּתַב הֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק ב׳ סִימָן ע״ט עַיֵּן שָׁם: (ג) **יִתְפַּלֵּל.** וַאֲפִלּוּ אִם רוֹאֶה שֶׁיַּעֲבֹר זְמַן תְּפִלָּה אִם יְנַקֶּה עַצְמוֹ מִתְּחִלָּה, אֲפִלּוּ הָכִי אָסוּר לְכַתְּחִלָּה

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(ב) **וְצָרִיךְ.** יֵשׁ אוֹמְרִים (א) דְּדַוְקָא לִגְדוֹלִים, אֲבָל לִקְטַנִּים בְּדִיעֲבַד אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל, אוְיֵשׁ (ב) חוֹלְקִין: (ג) **הִלּוּךְ פַּרְסָה.** הוּא אַרְבָּעָה מִילִין, בשֶׁהוּא שִׁעוּר שָׁעָה וְחֹמֶשׁ: (ד) **יָכוֹל לְהַעֲמִיד.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר מֵעֵת הַתְחָלַת הַתְּפִלָּה הָיָה בּוֹ כֹּחַ לִשְׁהוֹת שִׁעוּר זֶה. וּמַשְׁמַע (ג) אֲפִלּוּ אִם אַחַר כָּךְ תֵּכֶף אַחַר הַתְּפִלָּה הָלַךְ וְעָשָׂה צְרָכָיו וְהָיָה בְּתוֹךְ שִׁעוּר הַזֶּה, יָצָא בְּדִיעֲבַד: (ה) **אֲבָל לְכַתְּחִלָּה.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר אֲפִלּוּ יָכוֹל לַעֲצֹר בְּעַצְמוֹ (ד) יוֹתֵר מִפַּרְסָה, כֵּיוָן שֶׁהוּא מַרְגִּישׁ בְּעַצְמוֹ קְצָת שֶׁצָּרִיךְ לִנְקָבָיו. וַאֲפִלּוּ אִם עַל יְדֵי זֶה שֶׁיְּנַקֶּה אֶת עַצְמוֹ (ה) לֹא יִהְיֶה יוּכַל לְהִתְפַּלֵּל עִם הַצִּבּוּר, אֲפִלּוּ הָכִי טוֹב יוֹתֵר לְהִתְפַּלֵּל בְּיָחִידִי בְּגוּף נָקִי. אָמְנָם אִם רוֹאֶה שֶׁעַל יְדֵי זֶה שֶׁיִּבְדֹּק יַעֲבֹר זְמַן תְּפִלָּה לְגַמְרֵי, הִסְכִּים הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״א) וּשְׁאָרֵי הָאַחֲרוֹנִים שֶׁמֻּתָּר לְהִתְפַּלֵּל אִם הוּא מְשַׁעֵר בְּעַצְמוֹ שֶׁיּוּכַל לַעֲצֹר שִׁעוּר שָׁעָה וָחֹמֶשׁ: (ו) **אֲפִלּוּ בְּדִבְרֵי תּוֹרָה.** וְכָל שֶׁכֵּן בִּקְרִיאַת שְׁמַע וּשְׁאָר בְּרָכוֹת. וּבְדִיעֲבַד מַשְׁמַע מִדִּבְרֵי הַפְּרִי מְגָדִים (מש״ז ריש הסימן) דְּאֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וְלִקְרוֹת, וְכֵן כָּתַב הָרַמְבַּ״ן בְּמִלְחֲמוֹת (טז.): (ז) **שֶׁגּוּפוֹ מְשֻׁקָּץ.** אֲפִלּוּ אִם אֵינוֹ מִתְאַוֶּה כָּל כָּךְ שֶׁיְּהֵא בּוֹ מִשּׁוּם ׳בַּל תְּשַׁקְּצוּ׳, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲמֹד עַצְמוֹ עַד פַּרְסָה. (ו) וּבְפַרְסָה מֻתָּר אֲפִלּוּ בִּקְרִיאַת שְׁמַע, וְהַשַּׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה לְעֵיל בְּסִימָן ו׳ סָעִיף קָטָן ה׳ מַחְמִיר בָּזֶה. וְאִם הוּא (ז) מְלַמֵּד תּוֹרָה לָרַבִּים אוֹ דּוֹרֵשׁ וּבָאֶמְצַע נִצְטָרֵךְ לִנְקָבָיו, אֲפִלּוּ גְּדוֹלִים, מֻתָּר לוֹ לִשְׁהוֹת עַצְמוֹ, דְּ׳בַל תְּשַׁקְּצוּ׳ הוּא רַק אִסּוּרָא דְּרַבָּנָן וּמִפְּנֵי כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת נִדְחֶה: **ב** (ח) **בְּאֶמְצַע.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁקֹּדֶם הַתְּפִלָּה בָּדַק עַצְמוֹ (ח) אוֹ שֶׁלֹּא הָיָה צָרִיךְ לִנְקָבָיו כְּלָל, לְכָךְ אַף עַל פִּי שֶׁאַחַר כָּךְ נִתְעוֹרֵר (ט) אֲפִלּוּ לִגְדוֹלִים אֵינוֹ רַשַּׁאי לְהַפְסִיק בָּאֶמְצַע. וּפָשׁוּט דִּלְאַחַר שֶׁסִּיֵּם שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה (י) אָסוּר לוֹ לְהַעֲמִיד עַצְמוֹ עוֹד וְלֵאמֹר קְדֻשָּׁה, כִּי זֶהוּ עִנְיָן אַחֵר, וּכְעֵין דְּאִיתָא לְעֵיל בְּסִימָן נ״ה סָעִיף ג׳ בַּהַגָּ״ה עַיֵּן שָׁם. וְאִם יָכוֹל לְהַעֲמִיד עַצְמוֹ עַד פַּרְסָה עַיֵּן לְעֵיל סָעִיף קָטָן ז׳: (ט) **בִּשְׁעַת קְרִיאַת שְׁמַע.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר אַף דִּבִקְרִיאַת שְׁמַע וּבִרְכוֹתֶיהָ הוּא יָכוֹל לֵילֵךְ מִמָּקוֹם זֶה לְמָקוֹם אַחֵר לִפְנוֹת שָׁם אוֹ לְהָטִיל מַיִם וּכְמוֹ שֶׁמְּסַיֵּם בְּסוֹף הַסָּעִיף, אֲפִלּוּ הָכִי אִם הוּא רוֹצֶה הוּא יָכוֹל לִקְרוֹת כְּדַרְכּוֹ וְאֵין צָרִיךְ לְהַפְסִיק כֵּיוָן דְּמִקֹּדֶם בָּדַק אֶת עַצְמוֹ. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה יעמיד) דְּבֵאַרְנוּ דְּאֵין מֻתָּר רַק עַד שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, גאֲבָל שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה דְּהוּא עִנְיָן אַחֵר אָסוּר לוֹ לֵאמֹר כֵּיוָן דְּהוּא צָרִיךְ לִנְקָבָיו, עַל כֵּן יִרְאֶה לְהַפְסִיק עַל כָּל פָּנִים בְּבִרְכַּת

בֵּאוּר הֲלָכָה

מִשּׁוּם דִּכְבוֹד הַבְּרִיּוֹת דּוֹחֶה לְהָאִסּוּר דְּבַל תְּשַׁקְּצוּ, וְאִם כֵּן הָכִי נַמִּי בְּעִנְיָנֵנוּ דִּלְכְאוֹרָה אִסּוּר הַנִּצְרָךְ לִנְקָבָיו לַתְּפִלָּה הוּא גַּם כֵּן רַק אִסּוּר דְּרַבָּנָן. מִכָּל מָקוֹם אֵינוֹ דּוֹמֶה דְּשָׁאנֵי הָתָם דְּאִסּוּר שֶׁאָסְרוּ חֲזַ״ל עַל הַנִּצְרָךְ לִנְקָבָיו לְהִתְפַּלֵּל וְאָמְרוּ דִּתְפִלָּתוֹ תּוֹעֵבָה אֵין שָׁם, כֵּיוָן דְּבָדַק עַצְמוֹ מִתְּחִלָּה וְהִתְחִיל בְּהֶתֵּר, וְתֵדַע דְּאַף רַמָ״א הַמַּחְמִיר מוֹדֶה שָׁם (ס״ב) דִּבְדִיעֲבַד אִם לֹא הִפְסִיק תְּפִלָּתוֹ תְּפִלָּה מִשּׁוּם הַאי טַעְמָא וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָעוֹלַת תָּמִיד (סק״ה), מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּעִנְיָנֵנוּ דְּצָרִיךְ לִנְקָבָיו קֹדֶם שֶׁמַּתְחִיל לְהִתְפַּלֵּל דְּגָזְרוּ חֲזַ״ל עַל זֶה וְאָמְרוּ דִּתְפִלָּתוֹ תּוֹעֵבָה וְאִם כֵּן כָּל בִּרְכוֹתָיו לְבַטָּלָה וְיֵשׁ בָּהֶן מִשּׁוּם ׳לֹא תִשָּׂא׳, אֶפְשָׁר דְּאֵין לְהָקֵל מִשּׁוּם כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת, וְאוּלַי סִלְּקוּ חֲזַ״ל אִסּוּרָם מִזֶּה וּמִמֵּילָא אֵין הַבְּרָכָה לְבַטָּלָה, **וְצָרִיךְ עִיּוּן גָּדוֹל. וְאִם נִזְדַּמֵּן לוֹ כֵּן לְהַקּוֹרֵא בְּסֵפֶר תּוֹרָה כְּשֶׁעָלָה לַבִּמָה, פָּשׁוּט דְּמֻתָּר לוֹ לִקְרֹא** דְּשָׁם בְּדִיעֲבַד קְרִיאָתוֹ קְרִיאָה וּכְדִלְקַמָּן, וְכָל שֶׁכֵּן אִם כְּבָר הִתְחִיל לִקְרֹא וְנִתְעוֹרֵר לוֹ תַּאֲוָה דְּמֻתָּר לוֹ לִגְמֹר אֶת כָּל הַקְּרִיאָה וּכְדִלְקַמָּן בְּסָעִיף ב׳:

* **וְצָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל. עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה** (סק״ב) **לְעִנְיַן קְטַנִּים,** דְּהַיֵּשׁ אוֹמְרִים קַמָּא וְהוּא הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״א) וְחַיֵּי אָדָם (ח״א כלל ג סי׳ ה) סוֹבְרִין שֶׁאֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר (וּלְבָרֵךְ) [וּלְהִתְפַּלֵּל] בְּדִיעֲבַד, וְהַיֵּשׁ אוֹמְרִים בָּתְרָא וְהוּא הָאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ב) וְהַדֶּרֶךְ הַחַיִּים (דיני תפלת שמו״ע סט״ו) הִסְכִּימוּ דְּצָרִיךְ לַחֲזֹר (וּלְבָרֵךְ) [וּלְהִתְפַּלֵּל]. **וְאֵין כֹּחַ בְּיָדֵנוּ לְהַכְרִיעַ בֵּינֵיהֶם כִּי אַף דְּהָאֵלִיָּה רַבָּה הֵבִיא בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ״א** (ח״א סי׳ קלא) **וּתְשׁוּבַת רַמָ״א** (סי׳ צח) **וּמַעֲדַנֵּי מֶלֶךְ** (מעדני יום טוב פ״ג סי׳ כד אות ס) **דְּסוֹבְרִין כְּוָתֵיהּ, עַיֵּן בְּמָגֵן גִּבּוֹרִים** (שלטי הגבורים סק״ב) **וּבְסֵפֶר מַאֲמַר מָרְדְּכַי** (סק״א) **שֶׁהֵבִיאוּ הַרְבֵּה שִׁטּוֹת הָרִאשׁוֹנִים דְּסוֹבְרִים כְּוָתֵיהּ דְּהַמָּגֵן אַבְרָהָם, וּלְדַעְתָּם אֲפִלּוּ אִם לֹא יָכוֹל לִגְמֹר תְּפִלָּתוֹ דְּבָאֶמְצַע הִתְחִילוּ מֵי רַגְלָיו לִהְיוֹת שׁוֹתְתִין עַל בִּרְכָּיו, אֲפִלּוּ הָכִי אַחַר כָּךְ כְּשֶׁפּוֹסְקִין הַמֵּי רַגְלַיִם וְצָרִיךְ לַחֲזֹר לִתְפִלָּתוֹ אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר רַק לְמָקוֹם שֶׁפָּסַק אֲפִלּוּ אִם הָיָה יוֹדֵעַ מִתְּחִלָּה שֶׁצָּרִיךְ לִנְקָבָיו, עַיֵּן שָׁם:**

* **שִׁעוּר פַּרְסָה. עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה** (סק״ג). **וְהָא דְּלֹא נָקַט בְּהֶדְיָא שִׁעוּר שָׁעָה וְחֹמֶשׁ, כָּתַב בְּחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר בְּשֵׁם הַגִּנַּת וְרָדִים** (גן המלך סי׳ מח) **דְּבָא לְהוֹרוֹת דְּאַף אִם עַל יְדֵי שֶׁיּוֹשֵׁב בְּמָקוֹם אֶחָד יָכוֹל לְהַעֲמִיד עַצְמוֹ מְעַט יוֹתֵר, מִכָּל מָקוֹם מְשַׁעֲרִינַן כְּאִלּוּ הוּא מְהַלֵּךְ שֶׁאֵין יָכוֹל לְהַעֲמִיד עַצְמוֹ וְלֵילֵךְ עַד פַּרְסָה.** וְטַעַם לְשִׁעוּר פַּרְסָה עַיֵּן בְּבַ״ח (ס״ב) וְעוֹלַת תָּמִיד (סק״ג) וּפְרִישָׁה (סק״ב), וּבְחַיֵּי אָדָם (שם) רָאִיתִי טַעַם חָדָשׁ בָּזֶה וְהוּא דְּשִׁעֲרוּ חֲזַ״ל דְּאִם אֵינוֹ יָכוֹל לְהַעֲמִיד עַצְמוֹ שִׁעוּר זֶה בְּוַדַּאי כְּבָר נֶהְפַּךְ הַמַּאֲכָל בְּמֵעָיו לְצוֹאָה, וּכְתִיב (תהלים קג א) ׳וְכָל קְרָבַי אֶת שֵׁם קָדְשׁוֹ׳ לְכָךְ צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל, וְלֹא נְהִירָא דִּלְפִי דְּבָרָיו מַה יַּעֲשֶׂה עִם תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ״א (שם) דְּסוֹבֵר דַּאֲפִלּוּ לִקְטַנִּים בְּדִיעֲבַד תְּפִלָּתוֹ תּוֹעֵבָה, וְעוֹד דְּאִם כֵּן אִם שִׁעֵר בְּעַצְמוֹ שֶׁיָּכוֹל לַעֲצֹר שִׁעוּר פַּרְסָה וְעָבַר וְהִתְפַּלֵּל וְאַחַר הַתְּפִלָּה תֵּכֶף הָלַךְ וְעָשָׂה צְרָכָיו יִתְבַּטֵּל הַתְּפִלָּה מִשּׁוּם זֶה, וְלֹא שָׁמַעְנוּ לְאֶחָד שֶׁיִּסְבֹּר כֵּן:

* **אֲבָל לְכַתְּחִלָּה.** עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ה) בְּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ דַּאֲפִלּוּ יוֹתֵר מִפַּרְסָה, כֵּן מוּכָח מִדִּבְרֵי הָרֹא״שׁ (פ״ג סי׳ כד) וְרַבֵּנוּ יוֹנָה (יד. ד״ה אבל), עַיֵּן שָׁם:

* **אֲפִלּוּ בְּדִבְרֵי תּוֹרָה. עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה** (סק״ו) **לְעִנְיַן קְרִיאַת שְׁמַע בְּדִיעֲבַד וּמִמֵּילָא דְּכָל שֶׁכֵּן לִשְׁאָר בְּרָכוֹת וַאֲפִלּוּ לְבִרְכַּת הַמָּזוֹן.** וְאַף דְּבְסִימָן קפ״ה בְּמִשְׁבְּצוֹת זָהָב אוֹת ב׳ מַשְׁמַע דִּבִקְרִיאַת שְׁמַע פְּשִׁיטָא לֵיהּ לְבַעַל לֶחֶם יְהוּדָא (הל׳ קר״ש פ״ג הט״ו) דְּחוֹזֵר אַף בְּדִיעֲבַד אִם אֵין יָכוֹל לְהַעֲמִיד שִׁעוּר פַּרְסָה, וְנִסְתַּפֵּק לוֹ שָׁם רַק לְעִנְיַן בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, הָאֱמֶת הוּא כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַפְּרִי מְגָדִים כָּאן (מש״ז ריש הסימן), דְּכֵן מָצָאתִי בְּעֵזֶר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּמִלְחֲמוֹת (טז.) בְּסוּגְיָא דְּשָׁהָה כְּדֵי לִגְמֹר אֶת כֻּלָּהּ בְּרָכוֹת כ״ג, עַיֵּן שָׁם:

ב * **אִם בְּאֶמְצַע תְּפִלָּתוֹ נִתְעוֹרֵר וְכוּ׳.** עַיֵּן בְּחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר שֶׁנִּשְׁאַר בְּקֻשְׁיָא עַל רְאָיַת הָרַשְׁבָּ״א (ח״א סי׳ קלא) דְּאֵינוֹ רְאָיָה, וְקָטָב קֻשְׁיָתוֹ אָזְלָא לְפִי מַה דִּפְסִיקָא לֵיהּ דְּאִם הִתְפַּלֵּל נֶגֶד מֵי רַגְלַיִם בְּדִיעֲבַד תְּפִלָּתוֹ תְּפִלָּה. אוּלָם לְפִי מַה שֶּׁהֵבֵאנוּ לְעֵיל בְּסִימָן (ע״ט) [ע״ח] (ד״ה וכן עיקר) הַרְבֵּה דֵּעוֹת שֶׁחוֹלְקִים עַל זֶה, נִיחָא בִּפְשִׁיטוּת. אוּלָם אִי קַשְׁיָא לִי עַל הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ קַשְׁיָא לִי דְּלָמָּה הֵבִיאוֹ לְרַשְׁבָּ״א לְדִינָא, דְּהֲלֹא עִקַּר רְאָיָתוֹ מִמַּה דִּפְשִׁיטָא לֵיהּ דְּאֵין לוֹ לָזוּז מִמְּקוֹמוֹ בְּאֶמְצַע תְּפִלָּתוֹ אֲפִלּוּ אִם נִזְדַּמֵּן שְׁמֵי רַגְלַיִם אֶצְלוֹ בְּאֶמְצַע תְּפִלָּתוֹ וּכְמוֹ שֶׁמּוּבָא בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) וּבֵאוּר הַגְּרָ״א, וְאִם כֵּן לְפִי מַה שֶׁפָּסַק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ בְּסִימָן צ׳ סָעִיף כ״ז בָּזֶה דְּלֹא כְּהָרַשְׁבָּ״א וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּדִין זֶה הוּא דְּלֹא כְּהָרַשְׁבָּ״א וְחָזַר הַבֵּית יוֹסֵף מִמַּה שֶּׁהִסְכִּים עִמּוֹ בְּסִימָן ע״ח (ד״ה היה קורא), אִם כֵּן אָזִיל לֵיהּ מִמֵּילָא רְאָיָתוֹ דְּהָרַשְׁבָּ״א לְדִין זֶה וְאַמַּאי הֶעְתִּיקוֹ הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ בְּסִימָן זֶה לְדִינָא, וְאוּלַי דְּהַבֵּית יוֹסֵף מִסְתַּבֵּר לֵיהּ טַעֲמָא דְּהָרַשְׁבָּ״א דְּכֵיוָן שֶׁכְּבָר הִתְחִיל בְּהֶתֵּר בְּלִי רְאָיָה:

* **יַעֲמִיד עַצְמוֹ עַד שֶׁיִּגְמֹר.** עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ט) דְּאֵין מֻתָּר מִן הַדִּין רַק קְרִיאַת שְׁמַע וּבִרְכוֹתֶיהָ וְלֹא יוֹתֵר. וּפָשׁוּט הוּא דְּהוּא כְּעֵין מַה שֶּׁשָּׁנִינוּ בִּמְגִלָּה כ״ג (ע״ב) אֵין פּוֹרְסִין עַל שְׁמַע וְאֵין עוֹבְרִין לִפְנֵי הַתֵּבָה וְאֵין נוֹשְׂאִין כַּפַּיִם וְאֵין קוֹרִין בַּתּוֹרָה וְאֵין מַפְטִירִין בְּנָבִיא פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה, וְעַיֵּן שָׁם בְּרַ״ן (יג. ד״ה מתני׳) שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי (שם פ״ד ה״ד) דַּאֲתָא לְאַשְׁמוּעִינַן דְּכָל אֵלּוּ הֵם כָּל אֶחָד עִנְיָן בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וּלְכָךְ אִם הִתְחִיל אֶחָד מֵהֶן בַּעֲשָׂרָה וְיָצְאוּ מִקְצָתָן דְּקַיְּמָא לָן דְּגוֹמְרִין, אֵין רַשַּׁאי רַק לִגְמֹר אוֹתוֹ הַדָּבָר וְלֹא לְהַתְחִיל עִנְיָן אַחֵר, וּמִנַּהּ תֵּידוּק גַּם בְּעִנְיָנֵנוּ דְּסוֹבֵר הָרַשְׁבָּ״א דְּכֵיוָן דְּהִתְחִיל כְּבָר אוֹתוֹ הַדָּבָר כְּהֹגֶן שֶׁבָּדַק עַצְמוֹ מִתְּחִלָּה מֻתָּר לוֹ שׁוּב לִגְמֹר אֶת הַדָּבָר, דְּעַל כָּל פָּנִים אָסוּר לוֹ לְהַתְחִיל דָּבָר אַחֵר מִכָּל אֵלּוּ הַנִּזְכָּרִים בַּמִּשְׁנָה וְכָל כְּהַאי גַּוְנָא, וּמִמֵּילָא פָּשׁוּט דִּבִקְרִיאַת שְׁמַע דְּהִתִּיר הָרַשְׁבָּ״א לִקְרֹא כְּדַרְכּוֹ כֵּיוָן שֶׁהִתְחִיל בְּהֶתֵּר, הוּא רַק עַד שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה וְלֹא שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה גּוּפָא דְּהוּא עִנְיָן אַחֵר וְכַנַּ״ל בַּמִּשְׁנָה:

* **קוֹרֵא כְּדַרְכּוֹ. פָּשׁוּט דְּהוּא הַדִּין אִם הִתְחִיל לִשְׁמֹעַ קְרִיאַת הַתּוֹרָה וְקֹדֶם לָזֶה לֹא הָיָה צָרִיךְ לִנְקָבָיו וּבָאֶמְצַע נִתְעוֹרֵר לוֹ תַּאֲוָה קְצָת בְּאֹפֶן שֶׁאֵין בּוֹ מִשּׁוּם ׳בַל תְּשַׁקְּצוּ׳, מֻתָּר לוֹ**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (א) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א) וְחַיֵּי אָדָם (ח״א כלל ג סי׳ ה): (ב) אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ב) וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (דיני תפלת שמו״ע סט״ו): (ג) עַיֵּן בֵּאוּר הֲלָכָה (ד״ה שעור): (ד) מִבֵּאוּר הֲלָכָה (ד״ה אבל): (ה) אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ג) וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (שם): (ו) מוּכָח מִפְּרִי מְגָדִים בְּאֵשֶׁל אַבְרָהָם אוֹת ב׳: (ז) בֵּית יוֹסֵף סִימָן ק״ג (ד״ה וכתוב בתרומת הדשן) בְּשֵׁם תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן (סי׳ טז) וּפְרִי מְגָדִים בְּסִימָן ג׳ (מש״ז) אוֹת י״ג: **ב** (ח) לְבוּשׁ (ס״ג): (ט) מִתְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ״א (ח״א סי׳ קלא): (י) עַיֵּן בֵּאוּר הֲלָכָה (ד״ה יעמיד):

לִיקוּטֵי דִבְרֵי הָרַב: א] ובשו״ע הרב (ס״א) כתב שלקטנים אין צריך לחזור ולהתפלל. **ב]** עיין בשו״ע הרב (סי׳ תנט ס״י) שכתב לענין שיעור חימוץ שלענין הלכה העיקר שמיל הוא כ״ד דקות [ולפ״ז פרסה הוא שעה ול״ו דקות], ומ״מ יש להחמיר כהדעה שמיל הוא י״ח דקות. **ג]** ובשו״ע הרב (ס״ב) כתב: אבל באמצע קריאת שמע וברכותיה אם

המשך בסוף הספר

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah